

Bruxelles, 6.4.2018
COM(2018) 170 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**privind evaluarea intermediară a punerii în aplicare a programului „Europa pentru
cetățeni” pentru perioada 2014-2020**

{SWD(2018) 86 final}

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

privind evaluarea intermediară a punerii în aplicare a programului „Europa pentru cetățeni” pentru perioada 2014-2020

În discursul său din 2017 privind starea Uniunii, președintele Juncker a subliniat necesitatea unei implicări mai mari a societății civile la nivel național, regional și local în activitatea privind viitorul Europei. Programul „Europa pentru cetățeni” este unul dintre instrumentele care vizează implicarea cetățenilor europeni în proiectul european și în stimularea interesului profund față de Uniunea Europeană și a identificării cu aceasta.

Raportul de față prezintă rezultatele intermediare ale programului „Europa pentru cetățeni” și evaluează aspectele calitative și cantitative ale punerii în aplicare a acestuia, în conformitate cu articolul 15 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul nr. 390/2014 al Consiliului din 14 aprilie 2014¹. Raportul se bazează pe constatările unei evaluări intermediare externe² și ale unui document de lucru al serviciilor Comisiei elaborat de Comisia Europeană³ și, de asemenea, pe un raport al Parlamentului European din martie 2017 privind punerea în aplicare a programului⁴, precum și pe o consultare publică desfășurată de Comisie în perioada ianuarie - aprilie 2017⁵.

1. INTRODUCERE ȘI CONTEXT

Actualul program „Europa pentru cetățeni” pentru perioada 2014-2020 a fost instituit prin Regulamentul (UE) nr. 390/2014 al Consiliului.

Regulamentul stabilește obiectivele sale generale, și anume:

- contribuția la înțelegerea de către cetățeni a Uniunii Europene, a istoriei și a diversității acesteia; și
- promovarea cetățeniei europene și îmbunătățirea condițiilor de participare civică și democratică la nivelul Uniunii Europene.

Obiectivele specifice ale programului sunt:

- sensibilizarea publicului cu privire la memoria, la istoria și valorile comune ale Uniunii Europene și la scopul Uniunii Europene, și anume promovarea păcii, a

¹ Regulamentul (UE) nr. 390/2014 al Consiliului din 14 aprilie 2014 de instituire a programului „Europa pentru cetățeni” pentru perioada 2014-2020, JO L 115, 17.4.2014.

² Evaluarea intermediară a programului Europa pentru cetățeni, Deloitte and Coffey International, iulie 2017.

³ Document de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește raportul privind evaluarea intermediară a punerii în aplicare a programului Europa pentru cetățeni pentru perioada 2014-2020.

⁴ Raportul Parlamentului European privind punerea în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 390/2014 al Consiliului din 14 aprilie 2014 de instituire a programului „Europa pentru cetățeni” [2015/2329(INI)].

⁵ A se vedea: https://ec.europa.eu/home-affairs/content/public-consultation-mid-term-evaluation-europe-citizens-programme-2014-2020_en

valorilor Uniunii Europene și a bunăstării popoarelor sale prin stimularea dezbaterii, a reflecției și a dezvoltării de rețele; și

- încurajarea participării democratice și civice a cetățenilor la nivelul Uniunii Europene, printr-o mai bună înțelegere de către cetățeni a procesului Uniunii Europene de elaborare a politicilor și prin promovarea oportunităților de implicare societală și interculturală și de voluntariat la nivelul Uniunii Europene.

Programul este pus în aplicare de Comisia Europeană cu sprijinul Agenției Executive pentru Educație, Audiovizual și Cultură (EACEA).

2. PRINCIPALELE ELEMENTE ALE PROGRAMULUI ȘI PUNEREA SA ÎN APLICARE

Programul sprijină o gamă largă de activități și organizații care promovează cetățenia europeană activă prin implicarea cetățenilor din întreaga Europă. Cele două componente ale programului — denumite „*Memorie europeană*” și „*Implicare democratică și participare civică*” — sunt completate de o măsură transversală (*acțiune orizontală*: „*valorificare*”) pentru analiza, diseminarea și utilizarea rezultatelor proiectelor. În conformitate cu regulamentul, programul folosește granturi pentru acțiuni, pentru sprijinirea proiectelor din cadrul ambelor componente, și granturi de funcționare, pentru sprijinirea organizațiilor active în domenii vizate de obiectivele programului.

2.1. Componentele programului

- *Componenta 1: Memorie europeană*

Această componentă sprijină activitățile care invită la reflecție asupra diversității culturale europene și asupra valorilor comune ale UE în sensul cel mai larg. Scopul său este de a finanța proiecte care reflectă cauzele regimurilor totalitare din istoria modernă a Europei și de comemorare a persoanelor care au fost victimele crimelor comise de aceste regimuri.

De asemenea, sprijină activitățile referitoare la alte momente decisive și puncte de referință din istoria europeană recentă. În special, se acordă preferință proiectelor care încurajează toleranța, înțelegerea reciprocă, dialogul intercultural și reconcilierea ca mijloace de depășire a trecutului și de construire a viitorului, în special vizând generațiile mai tinere.

- *Componenta 2: Implicare democratică și participare civică*

Această componentă sprijină activitățile referitoare la participarea civică, cu un accent deosebit pe activitățile legate direct de politicile UE. Sprijinul este acordat cu scopul de a determina creșterea gradului de participare la elaborarea agendei politice a UE în domenii legate de obiectivele programului. De asemenea, componenta vizează proiectele și inițiativele care oferă oportunități de înțelegere reciprocă, învățare interculturală, solidaritate, angajament civic și voluntariat la nivelul UE.

Următoarele tipuri de activități sunt sprijinite în cadrul componentei 2:

- **Înfrățirea între orașe:** Această măsură sprijină proiectele care reunesc o gamă largă de cetățeni din orașele înfrățite pentru a discuta teme aliniate la obiectivele programului. Prin mobilizarea cetățenilor la nivel local și la nivelul UE pentru dezbaterile problemelor

concrete cu privire la agenda politică europeană, aceste proiecte urmăresc să promoveze participarea civică și să ofere oportunități de angajament civic.

- **Rețele de orașe:** Municipality, regiunile și asociațiile care colaborează pe teme comune pe termen lung pot crea rețele care să le asigure o cooperare mai durabilă și posibilitatea de a face schimb de bune practici. Rețelele de orașe organizează activități în jurul unor subiecte de interes comun în contextul obiectivelor programului sau al priorităților multianuale.

- **Proiectele societății civile:** Această măsură oferă granturi pentru sprijinirea proiectelor promovate de parteneriatele și rețelele transnaționale care implică direct cetățenii. Aceste proiecte reunesc cetățeni din diferite medii în activități care oferă oportunități de participare la elaborarea agendei politice a UE. În cadrul acestor proiecte, cetățenii sunt invitați să colaboreze pe teme prioritare multianuale sau să dezbată astfel de teme la nivel local și european.

- *Acțiune orizontală: Valorificare*

Această măsură include activități de comunicare, studii, activități de diseminare a rezultatelor programului, precum și sprijin pentru punctele de contact ale programului „Europa pentru cetățeni” (PCE) desemnate în statele membre și în țările participante. PCE-urile oferă consiliere solicitanților, sprijină căutarea de parteneri și distribuie informații despre program.

2.2. Bugetul

Bugetul total al programului pentru perioada 2014-2020 este de 187 718 000 EUR⁶. Programul a utilizat toate alocările sale de angajament și de plată în cursul acestei perioade de raportare. Acestea au fost împărțite între componentele și activitățile programului după cum urmează:

- Pentru proiectele privind memoria europeană, s-a acordat suma de 9,46 milioane de euro.
- Pentru proiectele de înfrățire a orașelor, s-a acordat suma de 12,21 milioane de euro.
- Pentru rețelele de orașe, s-a acordat suma de 12,71 milioane de euro.
- Pentru proiectele societății civile, s-a acordat suma de 10,32 milioane de euro.
- O sumă totală de 3,64 milioane de euro a fost acordată drept sprijin structural pentru organizațiile active în domeniul memoriei europene.
- În total, s-a acordat suma de 16,65 milioane de euro grupurilor de reflecție și organizațiilor societății civile europene active în domeniul participării civice.
- Programul a oferit, de asemenea, finanțare în valoare de 2,8 milioane de euro pentru activități intersectoriale, inclusiv pentru valorificarea la maximum a rezultatelor programului.

⁶ În urma rezultatelor negocierilor cu privire la actualul cadru financiar multianual (CFM) pentru 2014-2020, această alocare bugetară a fost redusă cu aproximativ 29,5 milioane de euro în comparație cu bugetul inițial propus de Comisie.

Tabelul 1: Cheltuielile anuale ale programului pentru perioada 2014 - 2016:

Anul	Suma cheltuită (EUR)
2014	22 688 003
2015	22 352 785
2016	22 765 895
Total 2014-2016	67 806 683

Sursa: Rapoartele anuale ale Comisiei Europene privind activitățile programului pentru 2014, 2015 și 2016

2.3. Cererile primite și proiectele selectate

Între 2014 și 2016, au fost depuse peste 7 000 de cereri de grant. Comparativ cu programul anterior, numărul proiectelor care au beneficiat de un grant este mai redus⁷. Această situație se explică parțial prin dimensiunea mai mare a proiectelor care au primit granturi și prin numărul mai mare de participanți în cadrul proiectelor.

În medie, mai puțin de 10 % dintre proiectele depuse în perioada 2014-2016 au fost finanțate, cu excepția proiectelor de înfrățire a orașelor. În 2016, au fost finanțate 8 % dintre proiectele privind memoria istorică, 22 % dintre proiectele de înfrățire a orașelor, 9 % dintre proiectele privind rețelele de orașe și 5 % dintre proiectele societății civile⁸. Cererea mare din partea solicitanților de granturi arată că există posibilități de finanțare suplimentară, inclusiv pentru monitorizare și diseminare. În pofida evaluării lor pozitive, un număr semnificativ de proiecte - care ar fi putut contribui la un impact mai mare al programului - nu au putut fi finanțate din cauza limitărilor bugetare. Părțile interesate au subliniat că această situație i-ar putea descuraja pe solicitanți să solicite din nou finanțare în anii următori. În raportul său din martie 2017 privind punerea în aplicare a programului în perioada 2014-2020⁹, Parlamentul European a solicitat Consiliului și Comisiei să ia în considerare un buget total de aproximativ 500 de milioane EUR pentru programul succesori în cadrul următorului cadru financiar multianual (CFM)¹⁰. Comitetul Economic și Social European a ajuns la concluzii similare în avizul său privind „Finanțarea organizațiilor societății civile”, adoptată în octombrie 2017¹¹.

⁷ De exemplu, în timp ce în 2013 au fost finanțate în total 544 de proiecte, în 2016 au fost selectate pentru finanțare doar 395 de proiecte. În 2013, au fost finanțate în total 353 de proiecte de înfrățire a orașelor și 41 de rețele de orașe, în timp ce în 2016 au fost finanțate numai 237 de proiecte de înfrățire a orașelor și 30 de rețele de orașe.

⁸ Rapoartele anuale ale Comisiei Europene privind activitățile programului pentru 2014, 2015 și 2016.

⁹ A se vedea trimiterea de mai sus.

¹⁰ Reprezentând valoarea simbolică de „1 euro per cetățean”.

¹¹ A se vedea: Comitetul Economic și Social European „Finanțarea organizațiilor societății civile de către UE”, aviz din proprie inițiativă, adresat de Jean Marc Roirant din 19 octombrie 2017, CESE 2017, 01953.

Tabelul 2: Numărul de proiecte și granturi de funcționare acordate în raport cu numărul de cereri primite¹²

Componentă	Tipul grantului	Numărul cererilor primite	Numărul proiectelor selectate	% selectat	Numărul cererilor primite	Numărul proiectelor selectate	% selectat	Numărul cererilor primite	Numărul proiectelor selectate	% selectat
		2014			2015			2016		
COMPONENTA 1	Granturi pentru acțiuni	472	36	8%	538	33	6%	468	38	8%
	Granturi de funcționare	22	6	27%	6	6	100% ¹³	6	6	100%
COMPONENTA 2	Înfrățirea orașelor	667	252	38%	1404	252	18%	1093	237	22%
	Rețele de orașe	224	35	16%	339	32	9%	328	30	9%
	Proiecte ale societății civile	538	29	5%	440	27	6%	541	25	5%
	Granturi de funcționare	139	29	21%	37	31	84%	31	30	97%
Total		2062	387		2764	381		2467	366	

Sursa: Evaluarea intermediară a programului pe 2017, Deloitte and Coffey International.

2.4. Originea geografică a proiectelor

Programul este deschis statelor membre ale UE, țărilor candidate, țărilor potențial candidate (și anume țările din Balcanii de Vest) și țărilor AELS care sunt părți la Acordul privind SEE, cu condiția semnării unui acord internațional care să stabilească detaliile participării lor la program. În 2017, programul s-a desfășurat în 33 de țări participante¹⁴.

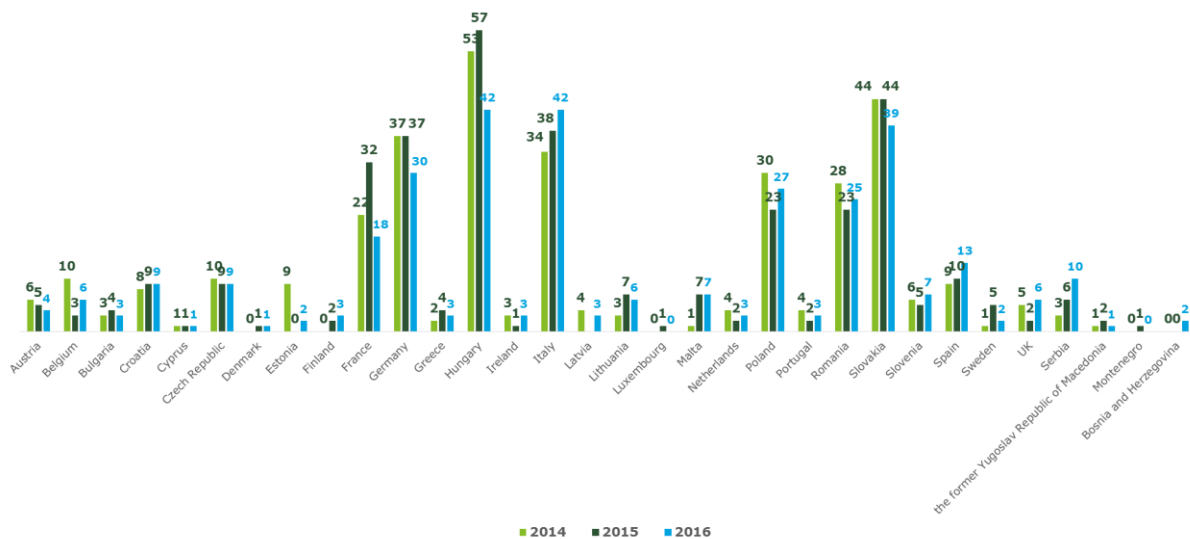
Având în vedere implicarea organizațiilor partenere, toate țările participante la program au primit granturi pentru proiecte. Ungaria este în mod constant țara cu cel mai mare număr de beneficiari, primind aproximativ 15 % din totalul granturilor pentru proiecte în perioada 2014 - 2016. Slovacia și Italia sunt pe poziții apropiate în ceea ce privește numărul de proiecte, acordându-li-se aproximativ 13 % și, respectiv, 11 % din granturi. Acest lucru se datorează în principal măsurii privind înfrățirea orașelor, aceste trei state membre reprezentând aproape jumătate din cererile primite.

¹² Procentajele sunt rotunjite.

¹³ Doar organizațiile selectate inițial în cadrul cererii de propuneri pentru primul an al programului au fost eligibile să solicite granturi din nou în 2015 și 2016.

¹⁴ 28 de state membre ale UE, precum și Albania, Bosnia și Herțegovina, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Muntenegru și Serbia.

Tabelul 3: Numărul cererilor primite în 2014, 2015 și 2016 în funcție de țări

Sursa: Evaluarea intermediară a programului pe 2017, Deloitte and Coffey International.

2.5. Participanți și parteneri

În perioada cuprinsă între 2014 și 2016, s-au acordat granturi pentru sprijinirea a peste 1 000 de proiecte în cele 33 de țări participante. În total, 3,3 milioane de cetățeni au fost implicați direct în activitățile sprijinite prin acest program (de exemplu, ca participanți la activitățile de înfrățire a orașelor, participanți la evenimentele organizate de organizațiile societății civile etc.), iar alți 3,9 milioane au fost implicați indirect (de exemplu, ca utilizatori ai materialelor online produse în cadrul programului, cititori ai studiilor elaborate de grupurile de reflecție etc.). Datele privind beneficiarii care primesc pentru prima dată granturi sugerează că programul reușește să se adreseze unui public nou, atât prin atragerea de noi beneficiari, cât și prin parteneriate mai mari și având o dimensiune transnațională mai pronunțată¹⁵. Programul a implicat aproape 4 500 de orașe din Europa prin proiecte de înfrățire a orașelor și rețele de orașe¹⁶.

Numărul total al partenerilor participanți la fiecare proiect a crescut, de asemenea, considerabil. Solicitanții au devenit mai experimentați în timp și, prin urmare, au depus proiecte mai complexe care implică mai mulți parteneri. În total, au fost implicate peste 2 500 de organizații, împărțite în aproximativ 700 de organizații privind memoria istorică și 1 800 de organizații ale societății civile.

2.6. Calitatea proiectelor

Introducerea unui sistem de priorități tematice multianuale care să înlocuiască fostul sistem de priorități anuale a adus flexibilitate și îmbunătățiri majore la nivel de proiect. Prioritățile multianuale care acoperă perioada rămasă a programului (2016-2020) au fost introduse pentru a le oferi solicitanților mai mult timp să planifice și să pregătească proiecte, permițându-le să se concentreze mai mult asupra obiectivelor programului și să prezinte propuneri mai structurate cu un impact potențial mai mare. Atenția semnificativă pe care programul o acordă cetățenilor, alături de accentul pus pe teme de actualitate, cum ar fi migrația, solidaritatea,

¹⁵ A se vedea capitolul 3 din documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește raportul de față.

¹⁶ Date privind monitorizarea programelor, furnizate de EACEA.

diversitatea culturală, incluziunea socială, patrimoniul cultural european și memoria istorică, au oferit participanților posibilitatea de a aduce perspectiva cetățenilor în dezbaterile de la nivel european cu privire la perspectivele de bază, permițând în același timp instituțiilor UE să interacționeze în mod direct cu persoanele de pe teren.

Acest lucru a contribuit la îmbunătățirea calității generale a proiectelor de înfrățire a orașelor, aspect demonstrat de punctajele primite în cadrul evaluării. În trecut, proiectele de înfrățire a orașelor constau adesea în întâlniri între persoane din diferite țări pentru a aborda diverse subiecte, cum ar fi mediul sau activitățile sportive. Ca urmare a acestui program, acțiunile punctuale/specifice desfășurate de Comisie și de Agenția Executivă au permis ca proiectele de înfrățire a orașelor și de rețele de orașe finanțate prin programe să devină din ce în ce mai incluzive și mai structurate. În prezent, aceste proiecte implică de obicei un număr mare de parteneri (în medie, 5 pentru proiectele de înfrățire a orașelor și 10 pentru rețelele de orașe)¹⁷ și se concentrează asupra unor aspecte-cheie precum migrația sau dezbaterile privind viitorul Europei.

Cerințele privind conținutul au devenit, de asemenea, mai stricte pentru proiectele dedicate memoriei europene și pentru cele ale societății civile, creând o legătură mai puternică cu obiectivele programului. Ca urmare a acestui fapt, tot mai multe organizații au depus proiecte mai inovatoare, cu o dimensiune europeană mai pronunțată¹⁸.

2.7. Sprijinul structural pentru organizații

În perioada cuprinsă între 2014 și 2017, organizațiile societății civile europene și grupurile de reflecție au primit sprijin structural multianual prin granturi de funcționare¹⁹. Pe baza programului lor de lucru pentru 2014-2017, organizațiilor selectate li s-au acordat granturi de funcționare anuale. În urma evaluării intermediare externe a programului, granturile de funcționare multianuale au permis beneficiarilor să lucreze cu o viziune pe termen mai lung și, prin urmare, să-și sporească eficiența activităților.

3. REALIZĂRILE PROGRAMULUI „EUROPA PENTRU CETĂȚENI”

După cum s-a demonstrat în documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește raportul de față, programul funcționează în general bine la jumătatea perioadei pentru ambele componente în ceea ce privește obiectivele sale specifice, pe baza indicatorilor de impact din evaluarea impactului, a indicatorilor de performanță stabiliți în regulament și a opiniilor exprimate de părțile interesate.

3.1. Relevanța programului și valoarea adăugată europeană

Într-un context politic, social și economic dificil, programul a jucat un rol important în promovarea angajamentului civic al cetățenilor din întreaga Europă. Aceasta a încurajat oamenii să participe mai activ la dezvoltarea UE și să îi promoveze valorile fundamentale, cum ar fi toleranța, solidaritatea și nediscriminarea, prin proiecte și activități la care să poată

¹⁷ A se vedea, de exemplu, proiectul de înfrățire a orașelor „Festivalul Europei” din Franța, descris în anexa 4 la documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește raportul de față.

¹⁸ A se vedea, de exemplu, proiectul privind memoria istorică „In Between?”, descris în anexa 4 la documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește raportul de față.

¹⁹ Cerere de propuneri de sprijin structural pentru organizațiile de cercetare din domeniul politicii publice europene (grupuri de reflecție) și pentru organizațiile societății civile la nivel european - COMM-C2/01-2013.

participa și să își facă auzită vocea. Un număr mare de proiecte au abordat în mod direct aspecte politice și sociale actuale, cum ar fi migrația și crizele economice. Programul a sprijinit, de asemenea, voluntariatul, în special prin oferirea de stagii membrilor nou-înființatului Corp european de solidaritate.

Creșterea euroscepticismului în această perioadă a subliniat importanța programului, consolidând necesitatea de a se încuraja dezvoltarea unui sentiment comun al identității europene și de a reflecta asupra cauzelor care stau la baza întrebărilor referitoare la atractivitatea și valoarea adăugată a Uniunii Europene pentru țările participante și cetățenii europeni. În acest context, programul a oferit un forum public care dă oamenilor posibilitatea să își exprime ideile despre viitorul Europei printr-o abordare îndreptată către nivelul de bază.

Comparativ cu programul anterior, accentul mai puternic plasat asupra memoriei istorice europene în cadrul programului actual este esențial pentru atingerea obiectivelor acestuia. În special, acesta a încurajat reflecția asupra diversității culturale și a valorilor comune ale Europei și a creat legături între lecțiile învățate din istoria europeană recentă și dezbaterile privind viitorul Europei.

Toate activitățile finanțate în cadrul programului „Europa pentru cetățeni” au fie o dimensiune transfrontalieră, implicând cetățenii și organizațiile din mai multe țări participante, fie sunt legate de activitățile Uniunii Europene legate, printre altele, de memoria istorică, de înfrățirea orașelor sau de rețele paneuropene, fiind menite să lărgescă perspectivele și să dezvolte un sentiment de identitate europeană și de apartenență. Programul are o valoare adăugată europeană demonstrată prin efectul cumulat al impactului său asupra participanților și prin complementaritatea sa cu alte inițiative ale UE, care nu ar putea fi atinsă prin alte mijloace dacă nu ar fi continuată.

3.2. Îndeplinirea obiectivelor programului

Prin componenta dedicată memoriei europene, programul a contribuit la creșterea gradului de sensibilizare cu privire la memoria istorică europeană, inclusiv prin desfășurarea de activități care asociază memoria istorică cu participarea civică și democrația în sensul cel mai larg. În domeniul proiectelor legate de Holocaust și genocid, a fost încurajat un schimb care a depășit frontierele naționale și a promovat o abordare europeană a istoriei, adăugând astfel o valoare substanțială dezbaterilor relevante. Conform evaluării intermediare externe, participanții au încheiat proiectele de memorie europeană recunoscând că împărtășesc aceleași valori cu cetățenii din alte țări participante și că proiectele au avut potențialul de a contribui la schimbări de durată în ceea ce privește atitudinea participanților față de UE, precum și față de istoria, valorile și cultura sa²⁰.

În ceea ce privește înfrățirea orașelor, programul obține rezultate prin creșterea și încurajarea înțelegerii reciproce și a prieteniei între cetățeni la nivel local. Înfrățirea orașelor oferă o abordare îndreptată către nivelul de bază privind cetățenia, prin implicarea cetățenilor din comunitățile locale în experimentarea și recunoașterea valorii adăugate pe care o oferă UE²¹. Aceste experiențe, la rândul lor, conduc la un sentiment puternic de apartenență la UE și, în final, la participare civică la nivelul UE.

²⁰ A se vedea, de exemplu, proiectul irlandez de memorie istorică „Women, War and Peace” (Femeile, războiul și pacea), descris în anexa 4 la documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește raportul de față.

²¹ A se vedea, de exemplu, proiectul de înfrățire a orașelor San Bartolomé de las Abiertas (Spania) și Lavernose-Lacasse, descris în anexa 4 la documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește raportul.

Rețelele de orașe au completat măsura tradițională de înfrățire a orașelor, oferind orașelor și municipalităților posibilitatea să realizeze proiecte de amploare cu scopul de a spori impactul și durabilitatea proiectelor proprii. Acest lucru le-a permis beneficiarilor să dezvolte mai multe proiecte tematice și de politici și să creeze legături durabile cu organizațiile partenere²².

Programul a vizat organizațiile societății civile prin acordarea de granturi de funcționare și proiecte ale societății civile. Ambele au implicat cetățenii în participarea civică și democratică la nivel european și au contribuit la obiectivul global al programului de a aduce Uniunea Europeană mai aproape de cetățeni. Pentru ambele componente, bugetul disponibil a fost cheltuit la o rată relativ uniformă în fiecare an. Numărul mare de participanți direcți și indirecti implicați în proiectele „Europa pentru cetățeni” ilustrează faptul că programul a fost eficace cu un cost relativ scăzut.

Participarea la program a organizațiilor părților interesate a influențat percepția acestora asupra Europei. Majoritatea organizațiilor participante au remarcat efectele pozitive ale nivelului lor de cunoaștere a Europei și s-au angajat să se implice mai mult în societatea civilă. De asemenea, participarea la program a permis organizațiilor societății civile și partenerilor acestora să își dezvolte capacitățile și să acumuleze experiență internațională, să învețe unii de la alții și, în anumite cazuri, să creeze rețele durabile.

În ceea ce privește durabilitatea rezultatelor programului, proiectele au creat relații de lungă durată între parteneri care, în multe cazuri, au continuat să se angajeze în alte activități civice după încheierea proiectului. Drept consecință, de exemplu, au fost înființate rețele de orașe ca urmare a proiectelor de înfrățire a orașelor și au fost organizate evenimente ulterioare între aceiași beneficiari, ceea ce a permis ca activitățile și proiectele să continue după finanțarea inițială a acestora în cadrul programului „Europa pentru cetățeni”. Cu toate acestea, unele activități au fost, de asemenea, „punctuale”, cum ar fi evenimentele și reuniunile al căror scop a fost să consolideze schimbul de experiență, punând accentul pe aspecte sociale și culturale.

Una dintre simplificările puse în aplicare în programul actual a fost introducerea a numai două componente însoțite de o acțiune orizontală. Această nouă structură s-a dovedit a fi mai clară pentru participanți și a funcționat în mod satisfăcător, în timp ce introducerea priorităților multianuale, trecerea la un sistem forfetar și o serie de măsuri electronice (sistemul de raportare) au adus îmbunătățiri suplimentare.

Cu toate acestea, procesul de monitorizare a fost dificil, deoarece în regulament au existat diferite seturi de indicatori care nu erau direct comparabili cu indicatorii utilizați în evaluarea impactului.

3.3. Activități de valorificare - exploatarea optimă a programului

Susținerea financiară a structurilor de informare din statele membre ale UE și din alte țări participante - punctele de contact ale programului „Europa pentru cetățeni” (PCE)²³ - a reprezentat principala activitate în acest domeniu. Evaluarea intermediară externă confirmă eficacitatea PCE, ca actori la nivel național cu rol de promovare a programului, de sprijinire a

²² A se vedea, de exemplu, rețeaua neerlandeză de orașe „Town to Town, People to People — Building A European Culture of Zero waste” (De la oraș la oraș, de la om la om - construirea unei culturi europene a eliminării deșeurilor), descrisă în anexa 4 la documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește raportul de față.

²³ În perioada cuprinsă între 2014 și 2016, toate statele membre și țările participante, cu excepția Regatului Unit, a Albaniei, a Bosniei-Herțegovina și a Muntenegrului, au desemnat PCE-uri.

potențialilor solicitanți și de stabilire a legăturilor cu organizațiile de la bază și părțile interesate din țările participante.

În plus, au fost dezvoltate și menținute instrumente de diseminare a rezultatelor proiectului, cum ar fi platforma VALOR²⁴. Această nouă bază de date online contribuie la promovarea schimbului de bune practici și sinergii între programele de finanțare ale UE în domeniile educației, culturii și cetățeniei.

Deși activitățile de diseminare au contribuit în mare măsură la sensibilizarea cu privire la program, ar fi benefic să se dezvolte o abordare mai strategică în cea de a doua jumătate a programului, pentru a îmbunătăți și mai mult vizibilitatea activităților, transferabilitatea și durabilitatea rezultatelor proiectelor.

3.4. Evenimente și întâlniri politice

Evenimentele organizate în prima jumătate a programului au contribuit la creșterea sensibilizării și a vizibilității generale cu privire la program și la implicarea mai activă a părților interesate. Începând cu anul 2010, Comisia Europeană organizează reuniuni anuale în cadrul rețelei privind memoria europeană, care reunesc reprezentanți ai organizațiilor active în acest domeniu. Începând cu 2012, Comisia Europeană organizează, de asemenea, un eveniment anual special la Bruxelles pentru comemorarea victimelor Holocaustului cu ocazia Zilei Internaționale de Comemorare a Victimelor Holocaustului, în data de 27 ianuarie. Pe lângă faptul că încurajează dezvoltarea unei rețele paneuropene privind memoria istorică, aceste evenimente îmbunătățesc dialogul privind prioritățile multianuale ale componentei de memorie istorică a acestui program și au potențialul de a spori vizibilitatea generală a programului.

În cadrul componentei privind participarea civică, au fost organizate două conferințe în colaborare cu organizațiile părților interesate (în 2014, la Roma, și în 2016, la Barcelona), care au sporit vizibilitatea politică a activităților finanțate în cadrul programului.

Părțile interesate participă la procesul de elaborare a politicilor din cadrul programului prin intermediul dialogului civil, care constă în reuniuni periodice între personalul Comisiei și aproximativ 50 de organizații ale principalelor părți interesate care sunt implicate activ. Prin intermediul grupului său de dialog civil, programul asigură prezența vocii societății civile independente în dezbaterile UE și le oferă un forum de dialog cu Comisia și cu alte instituții.

3.5. Complementarități și sinergii cu alte programe ale UE

Programul „Europa pentru cetățeni” este în concordanță cu alte politici și instrumente ale UE dedicate creșterii gradului de participare a cetățenilor UE la societatea civilă a UE și este în conformitate cu alte instrumente în domenii precum voluntariatul, tineretul, cercetarea și inovarea. Acesta completează alte programe de finanțare ale UE, în special Erasmus+, Corpul european de solidaritate, subprogramul „Cultura” din cadrul programului „Europa creativă” și Anul European al Patrimoniului Cultural 2018, acordând o atenție deosebită participării și punând un accent puternic asupra cetățenilor și a aspectelor sociale ale UE.

²⁴ A se vedea: <http://ec.europa.eu/programmes/europe-for-citizens/projects/>

Deși există deja sinergii în anumite domenii, de exemplu în ceea ce privește instituirea platformei VALOR menționate mai sus ori prin cooperarea ocazională a punctelor de contact ale programului „Europa pentru cetățeni”, a birourilor „Europa creativă” și a agențiilor naționale Erasmus+, evaluarea intermediară arată că programul poate beneficia în continuare de o abordare mai coordonată cu alte programe relevante în viitor.

4. CONCLUZII ȘI PERSPECTIVE

Evoluțiile politice și societale din Europa din ultimul deceniu au adus în prim-plan problematica cetățeniei și au subliniat necesitatea de a spori valoarea proiectului european, astfel cum este ea percepută de cetățenii UE.

Acest raport privind evaluarea intermediară a programului „Europa pentru cetățeni” pentru perioada 2014-2020 confirmă utilizarea programului în promovarea participării civice, consolidarea sentimentului de apartenență și sprijinirea înțelegerii reciproce. Programul are un rol în general pozitiv în ceea ce privește încurajarea participării civice și a implicării democratice, adresându-se unui număr mare de cetățeni care, altfel, nu s-ar fi implicat în acest proiect european. Participarea la program asigură consolidarea gradului de sensibilizare cu privire la problemele cu care se confruntă UE și la dezvoltarea înțelegerii reciproce și a identificării cu Europa, contribuind astfel la sprijinirea procesului de integrare europeană pe termen lung. De la bun început, programul „Europa pentru cetățeni” a fost recunoscut drept un pas în direcția unei strategii și a unei politici mai consecvente ale UE în domeniul participării civice și cel al memoriei europene. În acest context, programul poate avea, de asemenea, un impact pozitiv asupra interesului și participării cetățenilor la viitoarele alegeri europene.

Structura actuală a programului, cu două componente și o măsură transversală privind valorificarea, a contribuit la o dezbatere privind viitorul UE, bazată pe concluziile desprinse din trecutul său. Atât granturile de funcționare, cât și cele pentru acțiuni au contribuit la obținerea rezultatelor dorite.

Deși majoritatea programelor de finanțare ale UE se raportează direct la politicile specifice ale UE, programul „Europa pentru cetățeni” compensează o lacună prin abordarea obiectivului general al Comisiei de a apropia cetățenii de UE. Prin colaborarea directă cu cetățenii, programul oferă un forum unic prin intermediul căruia cetățenii UE pot fi implicați printr-o abordare îndreptată către nivelul de bază. Programul și-a demonstrat valoarea adăugată la nivelul UE, atât în ceea ce privește impactul asupra participanților, cât și rolul său complementar față de alte instrumente și inițiative de finanțare ale UE.

În contextul pregătirii următorului cadru financiar multianual și a viitoarelor programe de finanțare ale UE, Comisia va analiza constatările evaluării intermediare și va aborda toate aspectele care au fost identificate în vederea îmbunătățirii, în special creșterea vizibilității programului, revizuirea indicatorilor de monitorizare și consolidarea sinergiilor cu alte programe și inițiative relevante de finanțare ale UE.